

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Наталія Олександрівна ГОРОБЕЦЬ,

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри юридичних дисциплін
Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-2731-9682>*

1. Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи CM/Rec (2008) 11 [1] про європейські правила щодо неповнолітніх правопорушників, до яких застосовуються санкції або заходи впливу наголошують, що пріоритет має надаватися санкціям та заходам, які можуть мати освітній вплив та слугувати відновною реакцією на правопорушення, вчинене неповнолітнім. Зазначене дозволяє вказати, що освітня компонента є невід'ємною складовою виведення неповнолітніх з кримінального процесу. Судова практика показала, що неповнолітні потребують навчання, яке б сприяло ресоціалізації та підвищенню рівня правової свідомості.

2. Наказом Міністерства Юстиції України; Генеральної Прокуратури України «Про реалізацію пілотного проекту «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення» від 21.01.2019 № 172/5/10 [2] введено медіативну процедуру для неповнолітніх. Проект має сприяти розвитку особистості неповнолітнього, потреба в якому підтверджується новітньою судовою практикою. Суд звертає увагу на низький рівень освіченості обвинувачених, які очевидно не розуміють всіх наслідків можливої кримінальної відповідальності, мають прогалини у знаннях, їх освітою та вихованням в дитинстві займалися не достатньо, що очевидно робить таких осіб уразливими до правопорушень. Програма відновлення лише виграє із запровадженням освітнього етапу в медіації для неповнолітніх.

3. Існуючі медіаційні процедури примирення не дозволяють виявити запити суспільства, правопорушника та суду щодо напрямів та методів ресоціалізації.

Важливим фактором ресоціалізації має бути дотримання найкращих інтересів дитини, орієнтація на вікові потреби дитини. Заходи спрямовані на розвиток особистості неповнолітніх, їх ресоціалізацію можуть бути передбачені угодою у рамках Програми відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення. Навчальні заклади можуть забезпечити нейтральний простір, де усі сторони заохочуються і підтримуються з метою задоволення їхніх потреб. Навчальною концепцією програми відновного правосуддя повинно бути сприяння всебічної ресоціалізації неповнолітнього.

Ефективність ресоціалізаційних заходів залежить від виявлення та задоволення освітніх запитів неповнолітніх, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення. Крім того важливим етапом також є виявлення та задоволення запитів суду і громадськості у ресоціалізації неповнолітніх, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення.

Для досягнення європейських стандартів відновного правосуддя щодо неповнолітніх потрібно удосконалити механізми відновного правосуддя щодо неповнолітніх, яке в Україні має обмежений характер. Це безумовно буде сприяти мінімізації рецидивів серед неповнолітніх, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей прийняті Комітетом міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 року і пояснювальна записка. 2013. URL: <https://rm.coe.int/16804c2188> (дата звернення 05.12.2021).

2. Про реалізацію пілотного проекту «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення» Наказ Міністерства юстиції України; Генеральна прокуратура України; Порядок, Форма, Угода, Заява, Інформація від 21.01.2019 № 172/5/10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0087-19#Text> (дата звернення 05.12.2021).